

Медведєва Поліна Вадимівна

2 курс, факультет соціології і права,

НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Бежевець А.М., старший викладач

кафедри інформаційного права та права

інтелектуальної власності ФСП НТУУ «КПІ»

Пропаганда як засіб маніпуляції свідомістю

Здавалось би, як у сучасному світі мільйони громадян можуть бути обмануті та дезінформовані при наявності доступних ресурсів для отримання будь-якого роду інформації. Бери, читай та аналізуй. Але, важко не погодитись, що люди звикли отримувати «пережований» матеріал та «ковтати» вже готові новини. На обдумування почутого чи побаченого немає ні часу, ні бажання- важливішим постає питання як прогледувати родину та заплатити квартплату.

Тому таким станом речей вдало користуються політики та чиновники. Видання обмежувальних законів, накладання непосильних податків та скасування мінімальних пільг не є найстрашнішим, бо це ми вміємо помічати та протистояти, а ось пропаганда та нав'язування певної «ідеології» - те, що може виявитись непомітним та поступово «в'їдатися» в розум, супроводжуючи все життя.

Пропаганда є одним з базових засобів політичної маніпуляції. На відміну від реклами, вона не обмежується часовими рамками та її складно виявити. Стикаєшся з нею щодня, але не завжди помічаєш. Потужність цієї зброї не можна не оцінити. Гітлер писав у "Майн Кампф": "За допомогою вмілого й тривалого застосування пропаганди... можна представити народу навіть небо пеклом і, навпаки, найубогіше життя представити раєм".

Щоб перейти безпосередньо до прикладів пропаганди та зуміти її виявити, незайвим буде визначити, як виникає та працює пропагандистська машина. Насамперед зазначимо, що пропаганда спрямована не на конкретного споживача, а на маси людей. Так С. Московічі вважає, що стратегії пропаганди "призначені для перетворення індивідів у натовп і залучення їх до певної діяльності." Зазначимо, що

пропаганда впливає саме на емоції та почуття людей, а не доводить інформацію чи аргументує її.

Наприклад, Ісус Христос теж був пропагандистом. Але він повчав людей любити один одного, а не насаджував руйнівні та агресивні ідеї. Чи завдавав він шкоди такою пропагандою? Навряд, швидше навпаки. Тому, коли постає питання про користь або шкоду пропаганди, то потрібно, перш за все, розібратися, які емоції вона викликає.

Пропаганда звільняє народ від обов'язку думати та можливості аналізувати, вона присікає спроби сумніватися та бути «інакомислячим». Наприклад, в радянські часи пропаганда закликала боротися зі зрадниками та ворогами - й люди «доносили» один на одного, влада закликала освоювати цілину - й люди їхали та працювали за копійки, правляча верхівка стверджувала, що радянське суспільство - найсправедливіше, СРСР – зразкова ідеальна країна, марксизм - єдине вірне вчення – й люди вірили.

Існує низка маніпулятивних прийомів через ЗМІ, але всі вони мають на меті єдине: створюючи певний емоційний стан, направляти у свідомість людей одну інформацію і не допускати іншу, формувати тим самим вигідні для маніпулятора уявлення про дійсність і створювати певне ставлення до неї.

Пропаганда прикривається демократією та свободою слова, видаючи себе за «глас народу»- нібито натхнення та мотивація для людей або можливість відкрито висловлювати свої думки за найкращими традиціями розвинених правових держав. Насправді, люди — частина шоу, яке розігрується.

Також хотілось би звернути увагу на яскравий цьогорічний експеримент естонців. Політичні партії, що з невідомих бюджетів фінансують свої кампанії, та політики, які обіцяють неможливе – це не лише типова українська проблема. Схожа ситуація наразі і в Естонії. Труппа місцевого театру NO99 висловила свій протест шляхом провокації: актори проголосили створення нової політичної партії. У стрічці «Звідки з'являється пил і куди зникають гроші» режисери Тійт Оясоо та Ене-Ліис Семпер розкрили, як епатажна й чітко спланована кампанія розворушила політичний світ і вдало показала слабкі сторони молодих демократій, де пропаганда і до тепер визначає, хто прийде до влади.

У сучасному інформаційному світі значення пропаганди непомірно зростає. Вона стає небезпечнішим інструментом, який шляхом правильного використання призводить до відповідних наслідків. В останній час більшість військових конфліктів супроводжувалися масштабними пропагандистськими кампаніями, спрямованими на розкол та розпалювання ворожнечі. Тому не дивно, що пропаганду називають новим сучасним засобом ведення війни.

Таким чином розгортаються події і в нашій країні за допомогою російської пропаганди в українському інформаційному полі. Підтримуючи міфи про «братський народ» та «молодшого брата», навішуючи на Майдан негативні ярлики й закликаючи російськомовне населення України «захищатися», російська пропаганда розколола український народ, посилила недовіру до влади та налаштувала один проти одного. Звідси так звана легітимація «ЛНР» та «ДНР» як «держав», дестабілізація українського фронту й тилу, затяжна АТО врешті решт. Помітьте, це все розпочато лише на рівні ЗМІ, без фізичного насильства та військової сили, а наразі підтримується та поширюється медіа, але вже за участі мілітаризованих сил. Тому роль ЗМІ, зокрема пропаганди та агітації, є вагомою, можна сказати «гілкою влади», адже сама по собі здатна розпочати війну та навіть перетворити чорне на біле.

Намагання уникнути пропаганди є безглуздом, її не можна знищити, на неї не заплющити очі. Вона існує протягом століть й, вочевидь, лише набуватиме поширення. Тому доречним буде навчитись правильно на неї реагувати, не вірити «сліпо» будь-якій інформації та вміти її аналізувати, знати як їй можна протистояти та використовувати заради розвитку основ демократії та цінностей гуманізму: прав людини, свободи, справедливості та верховенства права.